

конкурентоспроможні та соціально відповідальні, держава отримує надійну основу для сталого економічного розвитку.

Окремого значення набуває формування підприємницької екосистеми, що поєднує державу, бізнес, науку та освіту. Такий підхід сприяє інтеграції інновацій, підвищенню продуктивності праці й розширенню можливостей для експорту. Розвиток кластерів та бізнес-інкубаторів у регіонах України може стати ефективним механізмом для підвищення конкурентоспроможності малих і середніх підприємств. Сучасні виклики, зокрема воєнні дії, енергетична криза та порушення логістичних ланцюгів, зумовлюють необхідність глибокої трансформації підприємницького середовища. Проте саме кризові умови стимулюють пошук нових форм ведення бізнесу, розвиток цифрових платформ, електронної комерції та дистанційних послуг. Це відкриває нові можливості для зміцнення економічної незалежності країни та підвищення її економічної стійкості.

Отже, підприємництво є не лише економічним, але й суспільним феноменом, що визначає здатність держави адаптуватися до викликів часу. Розвиток вітчизняного підприємництва сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки, формуванню нової інноваційної культури та забезпеченню сталого розвитку. Для розкриття потенціалу підприємництва необхідна синергія між державними інститутами, освітньо-науковим середовищем і приватним сектором. Лише за умови такої взаємодії можливо досягти реальної економічної стійкості України.

Література:

- 1.Державна служба статистики України. Підприємницька діяльність в Україні. 2024.
- 2.Березін О.В. Проблеми функціонування продовольчого ринку України: Монографія. К.: Вища школа, 2022. 211 с.
- 3.Кирич Н.Б., Мосій О.Б. Фінансово-господарська стабільність функціонування підприємств, як важливий аспект сталого розвитку України. *Review of transport economics and management*. Дніпро: Український державний університет науки і технологій (Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка Всеволода Лазаряна), 2023, Випуск 10(26), С.85-93.

УДК 338.1

Тетяна СИВАК, здобувач вищої освіти

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

Любов ГАЦ

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ У СФЕРІ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Tetiana SYVAK, , higher education applicant

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

Lyubov HATS

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

EFFICIENCY OF EQUITY USE IN SMALL BUSINESS

Сучасні умови розвитку економіки характеризуються зростанням ролі малого бізнесу, який є важливим чинником забезпечення зайнятості, інноваційності та

фінансової стабільності національної економіки. Власний капітал є основою фінансової стійкості, але його неоптимальна структура чи низька оборотність можуть гальмувати розвиток малого бізнесу.

Результативність використання власного капіталу трактується, як здатність підприємства отримувати прибуток на вкладені власниками кошти та зберігати стійке фінансове становище в умовах нестабільного ринкового середовища. Загальноприйнятим показником такої ефективності є прибутковість власного капіталу, яка відображає результативність управління активами, доходами та структурою капіталу підприємства. Аналіз цього показника в динаміці дає змогу виявити вплив окремих факторів, зокрема оборотності капіталу, рівня доходності та коефіцієнта автономії.

Вхідні дані для розрахунку ефективності використання власного капіталу у сфері малого бізнесу за 2021-2024 роки. узагальнено в таблиця 1.

Таблиця 1.

Динамічна оцінка вхідних параметрів діагностики використання власного капіталу

Назва	2021р	2022р	2023р	2024р
Чистий прибуток	2270914595	1981679139	2684497438	3196314792
Сума відхилення	-	289235456,3	-702818298,6	-511817354,6
Власний капітал	830462614,2	818779177,5	682510602,1	837578509,9
Сума відхилення		11683436,7	136268575,4	-155067907,8
Активи	3917593495	4585104264	4943936860	5420572422
Сума відхилення		-667510768,8	-358832596	-476635562,8
Чистий дохід	2576371441	2101911969	2668866291	2802806693
Сума відхилення		474459472	-566954321,9	-133940402,5
Необоротні активи	1249759308	1390217676	1418141606	1556113941
Сума відхилення		-140458367,8	-27923930,7	-137972334,1
Оборотні активи	2663913863	3190339898	3521852309	3859860297
Сума відхилення		-526426035,3	-331512411,3	-338007987,7

Розв'язок динаміки показника Рвк (рентабельність власного капіталу) за факторними складовими у 2021–2024 рр. (таблиця 2)

Таблиця 2.

Динаміка показника Рвк (рентабельність власного капіталу) за факторними складовими у 2022–2024 рр.

Показники	2022	2023	2024
Рвк(Коб) при1б	2,737	2,423	3,936
Рвк(Коб)при1зв	2,423	3,936	3,819
Рвк(Рд) при2б	2,423	3,936	3,819
Рвк(Рд) при2зв	1,908	2,852	3,771
Рвк(Кавт) при3б	1,908	2,852	3,771
Рвк(Кавт) при3зв	2,041	3,043	4,275
Рвк(б)=	2,737	2,423	3,936
Рвк(зв)=	2,041	3,043	4,275

Назви показників у таблиці:

Рвк(Коб) при 1б – рентабельність власного капіталу за умови базового значення коефіцієнта оборотності капіталу

Рвк(Коб) при 1зв – рентабельність власного капіталу за звітного значення коефіцієнта оборотності капіталу

Рвк(Рд) при 2б – рентабельність власного капіталу за базового рівня доходності

Рвк(Рд) при 2зв – рентабельність власного капіталу за звітного рівня доходності

Рвк(Кавт) при 3б – рентабельність власного капіталу за базового коефіцієнта автономії

Рвк(Кавт) при 3зв – рентабельність власного капіталу за звітного коефіцієнта автономії

Рвк (б) – загальний рівень рентабельності власного капіталу за базового стану

Рвк (зв) – загальний рівень рентабельності власного капіталу за звітного стану

Оцінка динаміки рентабельності власного капіталу за 2022–2024 рр. свідчить про загальну тенденцію до зростання ефективності використання власного капіталу підприємства. У 2023–2024 рр. можна побачити суттєве підвищення показника Рвк (зв) порівняно з попередніми періодами, що свідчить про покращення фінансових результатів діяльності.

Зростання коефіцієнтів автономії та оборотності капіталу, що відображаються у більшій мірі відповідних факторних складових рентабельності, мають особливо значний позитивний вплив. Водночас за базовими умовами спостерігалось певне зниження показників у 2022–2023 рр. Це можна свідчити про нестабільність доходності або зміни у структурі капіталу.

Результати факторного аналізу зміни рентабельності власного капіталу підприємства за 2021–2024 рр. (таблиця 3)

Таблиця 3.

Результати факторного аналізу зміни рентабельності власного капіталу підприємства за 2022–2024 рр.

Показник	2022	(+,-)	Звірка	2023	(+,-)	Звірка	2024	(+,-)	Звірка
Рвк(Коб) при 1б	2,73726			2,4227			3,93641		
Рвк(Коб) при 1зв	2,42269	0,315		3,9364	-1,514		3,81938	0,117	
Рвк(Рд) при 2б	2,42269			3,9364			3,81938		
Рвк(Рд) при 2зв	1,90804	0,515		2,8523	1,084		3,77065	0,049	
Рвк(Кавт) при 3б	1,90804			2,8523			3,77065		
Рвк(Кавт) при 3зв	2,04086	-0,133	0,696	3,0431	-0,191	-0,62	4,275	-0,504	-0,339
Рвк(б)=	2,73726			2,4227			3,93641		
Рвк(зв)=	2,04086	0,696		3,0431	-0,62		4,275	-0,339	

Результати факторного аналізу показують, що у 2022–2023 рр. рентабельність власного капіталу знижувалася внаслідок негативного впливу окремих факторів, зокрема коефіцієнта автономії. У 2023–2024 рр. спостерігається зростання рівня Рвк, що свідчить про підвищення ефективності використання власного капіталу. Разом з тим окремі

стримувальні чинники зберігаються, тому підприємству доцільно вдосконалювати структуру капіталу та управління фінансовими ресурсами.

Отже, аналіз показників за 2022–2024 роки показує, що фінансові результати були нестабільними протягом оцінюваного періоду. Динаміка рентабельності власного капіталу демонструє поступове покращення, особливо в 2024 р, коли показник Рвк зріс до рівня 4,275%.

Як показав факторний аналіз, зростання коефіцієнтів автономії та оборотності капіталу мав значний позитивний вплив на підвищення рентабельності власного капіталу, тоді як у попередніх роках цей рівень був нестабільним і гальмував розвиток підприємства. Таким чином, підприємства малого бізнесу повинні оптимізувати структуру капіталу, щоб збільшити свою фінансову автономію та ефективніше керувати активами.

Література:

1. Статистична інформація Державного управління статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

УДК 338.33

Микола СТІЛЕЦЬКИЙ, аспірант

Західноукраїнський національний університет (ЗУНУ), Тернопіль, Україна

ПАТЕНТНИЙ ЛАНДШАФТ - ОСНОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В МАЛЕ МАШИНОБУДІВНЕ ПІДПРИЄМСТВО

Mykola STRILETSKYI, PhD student

West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

PATENT LANDSCAPE – THE BASIS OF INTELLECTUAL INVESTMENT IN A SMALL MACHINE-BUILDING ENTERPRISE

Перехід до цифрової економіки - це глобальний виклик для більшості підприємств різного формату в умовах досить тривалого періоду формування інформаційного суспільства. За цей час підприємства і корпорації вичерпали можливості традиційного зростання ресурсів (оцінка Всесвітньої організації інтелектуальної власності ВОІВ, WIPO), оскільки вільних комірок на розвинутих ринках залишається дедалі менше, а постійне злиття і поглинання всередині кожної галузі знижує ефективність тепер вже класичних методів ринкової економіки. В таких непростих умовах господарювання мале підприємство повинно проявляти стабільність і стійкість та неперервно проводити політику не стільки на виживання, як на розвиток. Інноваційна діяльність є одним з драйверів росту (визначального, ведучого фактору), що відкриває нові перспективи, а інновації це показник інтелектуальності підприємства і його надійності. Мале підприємство машинобудівного спрямування з нейромережею є досить розвиненим і готовим до сприйняття різних інноваційних процесів (технологічних, фінансових, комерційних тощо). Управління інноваціями є досить складним процесом, що потребує наявності фінансових, кадрових та інформаційних ресурсів. Все описане (і не тільки) вказує на актуальність вибраного дослідження.